

Implementácia konceptu Bazálnej stimulácie do praxe

Úvod: PhDr. Karolína Maloň Friedlová, jednatelka, INSTITUTE Bazálnej stimulácie, s. r. o.

Od ledna 2003 do prosince 2015 bylo v ČR a SR proškoleny INSTITUTE Bazálnej stimulácie (BS) 346 zařízení poskytujících zdravotní nebo sociální služby. Z toho 101 zařízení získalo statut „Certifikovaného pracoviště konceptu Bazálnej stimulácie“. Supervize těchto pracovišť prezentují zavedení evidence based nursing (EBN, ošetrovatelství založené na důkazech) do primární péče. EBN je procesem, který spojuje odbornou praxi s odbornou zkušeností poskytovatele ošetrovatelské péče a potřebami klienta. EBN je proces, kdy jsou kriticky hodnoceny důkazy prezentující změny v somatickém, mentálním a sociálním stavu klienta se zohledněním jeho subjektivního vyjádření. Domov Sniečko v Ošadnici se stal 99. certifikovaným pracovištěm konceptu BS. Při supervizi byly supervizorovi předloženy kazuistiky klientů, u nichž byl koncept aplikován pravidelně čtyři roky. Kazistiky zaznamenaly výraznou změnu stavu klientů a prezentují EBN praxi. Jsou interpretací validních, doložitelných výsledků o poskytování ošetrovatelské péče, jejímž cílem je zvýšit kvalitu a efektivitu poskytované péče. Článek přináší dva vybrané příklady dobré praxe.

■ **Text: Mgr. Mária Rejnáková, vedoucí odd. se zvýšenou ošetrovatelskou péčí**
Mgr. Milena Blahutová, koordinátorka sociální práce

Vývoj konceptu BS na Slovensku má narastajúci charakter nielen v zdravotnej starostlivosti, ale svoje uplatnenie si našiel aj v sociálnej oblasti. Domov sociálnych služieb a špecializované zariadenie Sniečko Ošadnica je rozpočtovou organizáciou Žilinského samosprávneho kraja. Všetci prijímatelia sú zaradení do 6. stupňa odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby. Na oddelení so zvýšenou ošetrovatelskou starostlivosťou poskytujeme vyškoleným odborným tímom starostlivosť prostredníctvom konceptu BS. Počas týchto rokov sme sledovali reakcie prijímateľov na koncept BS a môžeme konštatovať, že reagovali veľmi pozitívne. U viacerých sme spozorovali zlepšenie v psychickej aj vo fyzickej oblasti, zlepšila sa motorika a vnímanie, ustúpili stavy agresivity, depresívnych nálad a dokonca sa upravila frekvencia epi paroxyzmov u prijímateľov s epilepsiou.

1. Muž, 26 rokov s diagnózou mentálna retardácia ťažkého stupňa, quadropastický syndróm, imobilita, deformácie najmä krčných kĺbov, epilepsia.

Klient nemal rád manipuláciu so svojou osobou a taktiež na neho zle vplývala zmena prostredia. Na tieto situácie reagoval záchvatom alebo nepokojným správaním, často škripal zubami. Okrem uvedených ťažkostí u klienta často dochádzalo ku kumulácii epi paroxyzmov, ktoré nebolo možné medikamentózne zvládnuť, a preto bolo

potrebné privolať RZP a následne klienta hospitalizovať.

Klient bol do programu konceptu BS zaradený v r. 2012. Začala sa u neho veľmi pomaly aplikovať somatická stimulácia formou upokojujúcej masáže olejom alebo masážnou emulziou, neskôr bola aplikovaná poloha múmie alebo kombinovaná poloha múmie a hniezda. Postupne, pomalými krokmi, si klient na tieto techniky privykol, už nereaguje nepokojom, naopak v týchto polohách nachádza upokojenie. Používaním konceptu BS sme zaregistrovali zníženie frekvencie epi paroxyzmov, čo považujeme za veľké pozitívum. V súčasnosti ešte pretrvávajú u klienta bleskové záchvaty, ktoré však odznejú samovoľne bez liečby, následkom čoho sa upravila i trvalá liečba, znížila sa dávka antiepileptík. Klient je celkovo oveľa pokojnejší, ustúpilo škripanie zubami, na dotyk reaguje pokojne. V somatickej stimulácii sa vie klient uvoľniť, čím veľkou mierou umožňuje zjednodušenie práce rehabilitačnej asistentke. Je potrebné naďalej hľadať vhodné formy konceptu pre zvýšenie socializácie klienta, využívať individuálny prístup, získať si dôveru klienta.

2. Muž, 34 rokov s diagnózou mentálna retardácia ťažkého stupňa, DMO kmeňová forma s quadroparézou, časté stavy auto-agresivity. Rodičia sa o klienta počas života aktívne zaujímal, pravidelne ho navštevovali.

U klienta sa prejavovala autoagresivita najmä pri manipulácii s jeho osobou, pri zmene denného režimu, často sa vystupňovala až do stavu agresivity voči okoliu. Jeho sebapoškodzovanie sa prejavovalo v podobe hryzenia rúk a často si týmto správaním

spôsoboval až krvácajúce rany. Službukonajúci personál nevedel jeho konanie adekvátne korigovať.

V r. 2012 sme sa rozhodli, že klienta zaradíme do konceptu BS. Na začiatku sa riešenie správania klienta zdalo obtiažne, nakoľko klient dotyky neakceptoval a polohy múmie a hniezdo si ho tiež „nezískali“. Postupnými pomalými krokmi sme začali využívať upokojujúcu masáž najskôr pri kúpeli, ktorú klient postupne akceptoval a upokojil sa, dokonca po určitom čase po tomto kúpeli dokázal chvíľu vydržať aj v polohe múmie. Neskôr sme využívali kombináciu auditívnej a taktilno-haptickej stimulácie. Začali sme s klientom viac komunikovať o bežných veciach, ktorým vzhľadom na svoje postihnutie ani jasne nerozumel, ale pri komunikácii sme klienta chytili za ruku, pohladkali, poškrabkali po chrbte a on cítil, že teraz je na jeho osobu sústredená celá naša pozornosť. Postupom času sa klient začal upokojuvať, stavy agresivity boli čoraz zriedkavejšie. V súčasnosti sú tieto stavy naozaj len sporadické a oveľa menšej intenzity. Bolo síce ťažké a zdĺhavšie nájsť metódu konceptu BS pre tohto klienta, ale môžeme skonštatovať, že dnes máme pozitívne výsledky. Je potrebné naďalej skúšať nové formy konceptu a hľadať metódy, ktoré klient akceptuje. Je potrebné získať si klientovu dôveru, čím sa personálu uľahčí práca s ním.

Aj uvedené príklady z našej každodennej praxe svedčia o pozitívach konceptu BS, ktorý je vo svojej podstate postavený na holistickom prístupe a ľudskosti. Po skúsenostiach môžeme povedať, že primárne je potrebné zistiť deficit vo vnímaní klienta predovšetkým prostredníctvom pozorovania a tento dostatočnými stimulmi z vonkajšieho prostredia pomôcť klientovi uspokojiť. Zavedenie konceptu BS nie je pre zariadenie finančne náročné. Veľa vecí je postavených na ľudských zdrojoch v zariadení – na tom, čo sú zamestnanci do svojej práce ochotní vložiť, na tom, aké priority vo svojej profesionálnej kariére uznávajú – všetko je založené na ochote a spolupatričnosti celého tímu. A preto zavedenie konceptu BS u imobilných prijímateľov v našom zariadení bolo len odrazovým mostíkom do budúcnosti. Vízia ošetrovateľského tímu DSS a ŠZ Sniečko je postavená na uplatnení konceptu BS aj u mobilných klientov, klientov s poruchami správania a agresívnych klientov.